

krajeva", severna Hrvatska je doživela "porazno uticajan mentalni priliv Nemaca, Mađara, Čeha i drugih dobeglica i korisnika austroidnih", koji su "psihologijom parasita ušli u život Hrvata", čiji je stav bio u "bežanju od Beograda, u kidanju sa Beogradom". U susretu sa tom psihologijom javljala se kod Srba, po ovom autoru, "odvratnost". Njega je brinulo to što se "na zapadnoj strani nigde samokritike ne vidi", a "ko toliko svoju unutrašnjost precenjuje, mora biti da je više nečiji nego svoj". Prihvatao je da u greškama Srba ima povoda za nezadovoljstvo Hrvata, ali je ispod tog povoda video "nakupljenog iz davnine, Austrijom i mučnom neizraženom povešću nataloženog životnog trpljenja, životne neorijentacije, osećanja potištenosti, inferioriti-kompleksa, životnog nesporazuma koji u neurozi kulja na svaki najmanji uzrok". Razmatrajući značaj Jugoslavije za Srbe i Hrvate, Velmar Janković je procenjivao da Srbima van Jugoslavije ostaje, makar i oslabljenima, mogućnost saživota sa Bugarima, dok bi Hrvatima "ostao samo život robova na nemačkom koridoru Berlin-Sušak". Zaključio je da "u svome poznom i naknadnom buđenju plemenske svesti hrvatski narod kao da ne može samostalno da deluje" (Velmar Janković, 1938). Tih godina se tvrdilo i da je najveći značaj Srba u Hrvatskoj u tome što su "u najteža vremena po Hrvate, dali glavnu ljudsku snagu i duhovnu moć za odbranu, kultiviranje i docnije potpuno oslobođenje Hrvatske i Slavonije od Turaka", što su "svojim junačkim podvizima doprineli glavni deo i za pronosjenje junačke slave hrvatskih krajiških pukova po raznim bojnim poljima Evrope" (Grujić, 1940), odnosno, što su u hrvatske krajeve stigli kao "veliki vesnici hrišćanstva", kao "jedini koji su taj, dotle u svetu nepoznati kraj proslavili" jer "za drugu kakvu narodnost u ta vremena se nije ni znalo na toj teritoriji istorijski nezabeleženoj" (Jako srpstvo...i tako dalje. 1940). Ocenjivalo se i da se moglo znati da Hrvati neće biti protiv Nemaca "ne zato što vole Nemce, nego prvo, u većini, iz oportuniteta naroda koji neće da se bori, a zatim, u manjini (frankovci) iz jednog podsvesnog rđavog osećanja – jednog složenog kompleksa inferiornog, negativnog, antisrpskog, a austrijanskog u atavizmu" (Grol, 1941).

"HRVATI MRZE SRBE".

Iz inferiornosti proističe mržnja o kojoj kao o konstanti pišu i današnji kao što su pisali i stari autori. Radovan Samardžić konstatuje da "trajno odbojan stav prema Srbima u Hrvatskoj svedoči o suvišnom kompleksu jedne sredine koja se, nekada razbijena, pozno počela konstituisati u naciju", pa je pokrenula "krstaški rat u vidu pokolja". Tvrdi da se "uporedo s velikanima", odbojan odnos prema Srbima ukorenio i "u hrvatskom seljaštvu", a ti "koreni duboki nekoliko stoleća nisu blagovremeno presečeni" (R. Samardžić, 1990). Po Ljubomiru Tadiću "velikosrpski hegemonizam", "velikosrpstvo" i "Velika Srbija" su izrazi nastali prvenstveno u "borbenoj propagandi hrvatskog nacionalizma" koji se u nastojanju da afirmiše nacionalnu svest i "nacionalno biće" hrvatstva, "osetio ugrožen od srpske prevlasti". On zaključuje da je "svaka ideja zajednice, čak i u obliku 'jugoslovenstva' Račkog i Štrosmajera" bila u hrvatskoj nacionalnoj politici "brzo diskreditovana kao podvala 'velikosrpskog hegemonizma'" (Tadić, 1992).

Danas su prisutni i stavovi da treba ići duboko u prošlost da bi se našli koreni hrvatske netrpeljivosti prema Srbima, pa se pronalaze "još u ranom srednjovekovlju, a i pre njega", uz zaključak da "naša jugoslovenska braća su decenijama i na 'znanstvenom nivou' širila svetom sliku srpstva kao gube Balkana i Evrope koju bezuslovno treba uništiti" (Džadžić, 1992). Govori se i da je čitavo hrvatsko pitanje bilo samo "intriga" protiv Srba uz zaključak: "Ne, mi nikada nismo bili isto. Oduvek su Hrvati bili protivu nas. I u oba svetska rata smo se borili za dve suprotne strane i ideologije. Mi za slobodu, a oni za ropstvo"; "za Hrvate nebraću, pregovarali smo mi"; "kod hrvatskog naroda nema hrvatske nacionalne tradicije iako hrvatske patriote veruju i ubeđeni su da postoji" (Đorđević, 1992). Danas ima i eksplicitnih teza o okruženosti Srba mržnjom svih okolnih naroda, među kojima se ipak kao najveći "mrzioci" obeležavaju Hrvati, a prepoznaju se po ovestalom stereotipu o mržnji "u genima". Tako savremeni autor beleži da je srpski narod "imao istorijsku nesreću da živi u susedstvu zavidljivih naroda", da "bude predmet njihove mržnje". Jedni su ga mrzeli "zbog njegove sposobnosti da kaže ne i onda kad je potrebna nadljudska hrabrost"; drugi su ga mrzeli "iz zavisti što sami nemaju istorije vredne pomena, a on je ima"; treći su ga mrzeli "jer su narod mržnje", koji "ništa drugo nije toliko iskazao kroz trajanje koliko mržnju, nema drugog osećanja zajedničkog za sve svoje pripadnike osim mržnje"; "to je narod kojem je sudbina udelila da mu duh obrazuju zli ljudi", pa je "mržnja dobila dugovečnost i postepeno ušla u gene". Pominje i četvrte kojima je srpski narod "smetao na putu njihovih nečasnih pohoda" i pete čija je mržnja isticala iz "zavisti ljudi koji nisu izdržali patnje prema onima koji patnje časno podneše" (Dadić, 1997).

O dugovečnosti hrvatske mržnje pisao je i Vasilije Krestić. On ističe "verolomnost" Hrvata kojima Srbi nisu verovali, ali su im, "prinudeni okolnostima života, i dalje dozvoljavali da ih varaju, da ih koriste i da im podvaljuju", izlazeći uvek kao gubitnici, a Hrvati kao dobitnici. Ipak, zaključuje: "U moralnom pogledu Srbi su bitke dobijali, a Hrvati su ih gubili. Takav odnos poraženih i pobeđenih urodio je još jednim plodom: uzajamnim prezirom, netrpeljivošću i mržnjom, i to patološkom mržnjom, podjednako neobuzdanom i podjednako opasnom za obe strane i za oba naroda" (Krestić, 1998). On piše o nepremostivim razlikama koje su "radale mržnju i čekale pogodne prilike da se ispolje na najmonstruozniji način – genocidom", pri čemu je samo manji deo Srba uviđao "zlo koje se krilo kod Hrvata". Navodi stare autore (D. Ruvarca i R. Grujića) čije su knjige "nezobilazna svedočanstva" o tome kako su nastajale, rasle i razvijale se "hrvatska antisrpska mržnja i agresivnost, koje su, vremenom i razvojem događaja, poprimile genocidne osobine". Piše da su Srbi oduvek bili spremni da radi sloge čine ustupke Hrvatima živeći "u lažnoj iluziji da će umilostiviti Moloha, koji se i na biološkom i kulturnom planu hranio njima i njihovim dobrima", i kritikuje Škerlića što je živeo u uverenju da je reč o "manitosti" jednog dela Hrvata, a "nije ni slutio da se radi o jednom dobro razrađenom programu, koji je sledila većina hrvatskog društva". Za Dučića kaže da je bio